

DEJINY SVETOVEJ A SLOVENSKEJ ŽURNALISTIKY 3

Mgr. Michal Bočák, PhD.
Mgr. Erik Milec

Cieľom predmetu je rozvinúť historický pohľad na žurnalistiku ako osobitnú sociálnu inštitúciu a kultúrnu praktiku. Základom nemajú byť informácie o letopočtoch historických udalostí, spojených s vývinom žurnalistiky, ale pokus o sprehľadnenie sociokultúrnych a materiálno-technologických aspektov vzniku a premien žurnalistiky v kontexte vývinu západnej kultúry, osobitne mediálnej komunikácie. Semináre spočívajú v analýze historického vývoja a hľadaní paralel s dnešnými prvkami a postupmi uplatňovanými v žurnalistike. Tretí semester predmetu sa venuje vývinu slovenskej žurnalistiky a médií, s osobitným dôrazom na 20. a 21. storočie.

základné informácie o predmete	
kód predmetu	1ISJMm/DSSZ3/11 (denné štúdium) 1ISJMm/DSSZ3e/11 (externé štúdium)
akademický rok	2011/2012
študijný program	masmediálne štúdiá
stupeň štúdia	bakalársky
zaradenie v OŠP	3. ročník, letný semester
záväznosť predmetu	povinný
rozsah výučby	1 P + 1 S týždenne (denné štúdium) 2 x 5-hodinový blok (externé štúdium)
spôsob hodnotenia	skúška
počet kreditov	3

KRITÉRIÁ HODNOTENIA

Do celkového hodnotenia sa započítava plnenie nasledujúcich kritérií, z ktorých je každé hodnotené osobitnou čiastkovou známkou (s uvedeným percentuálnym podielom na celkovom hodnotení):

Denné štúdium:

- a) vypracovanie a odprezentovanie prezentácie na seminári podľa pokynov vedúceho seminárov (20 %),
- b) aktívna participácia na hodinách (20 %),
- c) výsledok písomnej skúšky (60 %; test musíte absolvovať úspešne, t. j. získať min. 70 % bodov).

Externé štúdium:

- a) vypracovanie a odprezentovanie prezentácie na seminári podľa pokynov vedúceho seminárov (20 %),
- b) výsledok písomnej skúšky (80 %; test musíte absolvovať úspešne, t. j. získať min. 70 % bodov).

DOCHÁDZKA

Vaša účasť na hodinách je jedným z kľúčových prvkov úspešného absolvovania predmetu. Bez akéhokoľvek postihu (a nutnosti vysvetľovania) môžete využiť:

- a) na dennom štúdiu dve (2) absencie na prednáške a dve (2) na seminári,
- b) na externom štúdiu absenciu na jednom (1) bloku (súhrnne).

Ak povolený počet absencií prekročíte, predmet nebudete môcť absolvovať (automaticky získate celkové hodnotenie FX), takže odporúčame šetriť si absencie pre prípad reálnej potreby. Upozorňujeme, že neospravedlnená neúčasť na termíne pridelenej prezentácie vyústí do udelenia čiastkovej známky FX za danú aktivitu; bez možnosti náhrady.

V prípade, ak sa u vás vyskytnú závažnejšie zdravotné problémy, informujte nás, prosím, ak vám to váš zdravotný stav dovoľuje, čo najskôr – v tomto prípade, samozrejme, nájdeme náhradné riešenie, akonáhle budete opäť pripravený/á študovať. Ak prídete na hodinu neskôr než 10 minút po jej oficiálnom začiatku, považuje sa to za absenciu. To isté platí pre skoršie odchody z vyučovania.

PRIPRAVENOSŤ A PARTICIPÁCIA

Vyžadujeme (a kontrolujeme) dôkladnú priebežnú prípravu. Vašou úlohou je vopred (t. j. pred vyučovaním) sa oboznámiť s požadovanými (aj ďalšími s témou súvisiacimi) zdrojmi a byť pripravený/á náležite sa zapájať do diskusie o nastolenej téme (pri príprave sa riadte rámcovou náplňou stretnutí a našimi upresňujúcimi pokynmi). Úroveň vašej prípravy (schopnosť zodpovedať nastolené otázky i samostatné zapájanie sa do diskusie) priebežne hodnotíme.

Základom dobrej diskusie sú okrem znalosti témy a schopnosti podložené argumentovať vzájomná slušnosť a rešpektovanie partnerov v rozhovore (aj pokiaľ prezentujú protikladné názory). Tak ako kdekoľvek, ani na svojich hodinách netolerujeme prejavy akejkoľvek neznášanlivosti, najmä vo vzťahu k pohlavným, gendrovým, sexuálnym, etnickým, rasovým, triednym inakostiam.

PREZENTÁCIA

Ako súčasť prípravy vypracujete krátku, asi 10-minútovú interaktívnu prezentáciu na určenú tému (pokyny rozošle mejlom vedúci seminára), ktorú odprezentujete osobne v stanovenom termíne (byť informovaný/á, kedy budete prezentovať svoju tému, je vašou úlohou).

Cieľom prezentácie je zhrnúť vývin konkrétneho (česko-)slovenského média. Pri jej príprave sa vyhňte vyčerpávajúcim faktografickým informáciám; kladte dôraz na pútavé a zapamätateľné prezentovanie základných bodov a doplňujúce informácie vo forme príkladov, ilustračných materiálov (fotografie, nahrávky a pod.) a zapojenie skupiny.

CELKOVÉ HODNOTENIE

Vaša výsledná známka (Z) bude vypočítaná ako súčet numerických vyjadrení čiastkových známok (z) vynásobený koeficientmi ich významnosti (k) podľa vzorca: $Z = (z_1 \times k_1) + (z_2 \times k_2) + (z_3 \times k_3)$ na dennom a $Z = (z_1 \times k_1) + (z_2 \times k_2)$ na externom štúdiu.

číselné vyjadrenie hodnotení					
A	B	C	D	E	FX
1	1,5	2	2,5	3	4

Príklad: na hodinách ste sa zapájali do diskusií len sporadicky, zväčša ste nevedeli na nastolené otázky odpovedať, čo hodnotíme známkou D (2,5). Prezentáciu ste si pripravili dobre, no prezentovanie bolo príliš statické (C – 2). Na záverečný test ste sa naučili vynikajúco, získali ste A (1). Vaša celková známka teda bude po dosadení všetkých hodnôt vypočítaná takto:

$$(2,5 \times 0,20) + (2 \times 0,20) + (1 \times 0,60) = 0,50 + 0,40 + 0,60 = 1,5 \rightarrow \mathbf{B}$$

ŠTUDIJNÉ MATERIÁLY

Povinné i doplnkové študijné texty sú uvedené v príslušnej časti tohto syllabu. V prípade nejasností, samozrejme, neváhajte hľadať vysvetľujúce a doplňujúce informácie v ďalších knihách, časopisoch a na webe.

Linky na vybrané študijné materiály budú sprístupnené v sekcii *Výučba – Leto – Dejiny žurnalistiky 3* pracovnej stránky Michala Bočáka michalbocak.weebly.com. Študijné materiály sú zaheslované (pdf, zip-archívy); heslá rozošlem na vaše mejlové adresy. **Upozornenie!** Všetky materiály sú určené výhradne na vaše študijné účely. Heslá nesmiete poskytnúť tretím stranám. Za zverejnenie hesiel či iné sprístupnenie materiálov vami tretím stranám neručíme. Webstránku predmetu pravidelne navštevujte – budeme na nej zverejňovať aktuálne pokyny.

ĎALŠIE UPOZORNENIA A INFORMÁCIE

Keď vchádzate do vyučovacej miestnosti, vypnite si mobilné telefóny alebo aspoň zvuky (aj vibračné zvonenie); budeme dodržiavať to isté. Nevenujte sa počas hodiny inej činnosti (esemesky, internet, príprava na iné hodiny a pod.). Zhotovovať akékoľvek záznamy (zvukové, fotografické, audiovizuálne) je na Prešovskej univerzite v Prešove bez predchádzajúceho súhlasu vyučujúceho zakázané. Na hodine môžete jesť a piť; nebuďte však nadmieru hluční. Pri porušení týchto podmienok vás môžeme požiadať, aby ste učebňu opustili s tým, že vylúčenie z hodiny sa vám započíta ako absencia. Na krátke opustenie vyučovacích priestorov (WC, užitie lieku a pod.) máte, samozrejme, nárok bez opýtania.

Ak jestvujú závažné okolnosti, ktoré vám bránia venovať sa štúdiu v plnej miere (napr. pohybové obmedzenie, dyslexia, náhle zhoršený psychický stav a pod.; nie pracovný úväzok či iné súkromné aktivity) a o ktorých by sme, podľa vás, mali vedieť, bez obáv nás o nich môžete informovať. Tieto informácie ostanú dôverné. Situácii môžeme po vzájomnej dohode prispôbiť charakter vašej prípravy.

RÁMCOVÁ NÁPLŇ PREDNÁŠOK

1. Úvodné stretnutie (spojená prednáška a seminár – pokyny na semester).
2. Žurnalistika na Slovensku do roku 1918.
3. Žurnalistika na Slovensku v rokoch 1918 – 1938.
4. Žurnalistika na Slovensku v rokoch 1939 – 1948.
5. Žurnalistika na Slovensku v rokoch 1948 – 1968.
6. Žurnalistika na Slovensku v rokoch 1968 – 1989.
7. Žurnalistika na Slovensku po roku 1989.
8. Súčasný trendy žurnalistiky a médií na Slovensku.

RÁMCOVÁ NÁPLŇ SEMINÁROV

1. **Médiá počas existencie Slovenského štátu** (likvidácia nezávislých médií; Úrad propagandy; Ústredná cenzúrna komisia; Slovenská tlačová kancelária; Slovenský rozhlas; dokumentárne filmy: Bielik – *Hlavátky* a *Ostrov kormoránov*, Zimmer – *Pod holým nebom* a *Čierne umenie*).
2. **Médiá počas komunistického režimu** (reštriktívne opatrenia – obmedzenie spotreby papiera, povolenie na tlač, stanovenie maximálneho množstva inzercie; Zpravodajská agentúra Slovenska, Československá tlačová kancelária na Slovensku; Zväz československých novinárov; Československý rozhlas; Československá televízia – *Československý filmový týdeník*; filmová tvorba – propaganda, cenzúra).
3. **Nacionalizmus v médiách na Slovensku v 90. rokoch** (Slovenské správy, Hlas Slovenska, Slovák a národná jednota, Slovesná pravda, Slovák expres, Nový Slovák, Slovenské ozveny, Slovenský zvon, Národná obroda atď.).
4. **STV (za vlády) Vladimíra Mečiara** (Igor Kubiš; *Ako ďalej, pán premiér?*; manipulácia spravodajstva). Fenomén „politickéj“ satiry v slovenských médiách (Lasica a Satinský; RND; Milan Markovič; Apropos; Telecvoking).
5. **Vznik a vývoj slovenských verejnoprávnych elektronických médií** (STV 1, STV 2; Jednotka, Dvojka, Trojka; programové okruhy Slovenského rozhlasu a ich zameranie). Vznik a vývoj slovenských komerčných elektronických médií (VTV; Markíza /kauza Markíza vs. Gamatex/; TV Luna; TA3; TV JOJ; Rádio Express; Kiks /Kiss/; FUN Rádio; Twist, Rebeka atď.).
6. **Profilovanie slovenských printových médií** (SME; Pravda; Hospodárske noviny; Národná obroda; Slovenská republika; Korzár /MY/, Domino /fórum/; Nový čas; Šport, Új Szó; Týždeň; Trend; Žurnál; Plus jeden deň atď.).
7. **Vznik a vývoj najväčších webových portálov na Slovensku** (Azet.sk – vznik, vývoj, postupné rozširovanie portfólia – Pokec.sk, Aktuality.sk, Cestovanie.sk atď.).
8. **Vznik a vývoj slovenskej mediálnej legislatívy a regulácie médií** (Ústava; Tlačový /mediálny/ zákon 1966 – novela z r. 1990 – nový Mediálny zákon z r. 2008 /právo na opravu, právo na odpoveď/; Zákon o SRo; Zákon o STV; Zákon o rozhlasovom a televíznom vysielaní; Zákon o úhrade za služby verejnosti poskytované STV a SRo /tzv. zástrčkový zákon/; Zákon o vysielaní a retransmisii; Zákon o reklame; Zákon o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom /autorský zákon/; Rada STV, Rozhlasová rada, Rada SR pre rozhlasové a televízne vysielanie, Rada pre vysielanie a retransmisii).

Poznámka: na externom štúdiu sú témy zoskupené do dvoch blokov, počíta sa pritom s intenzívnym samoštúdiom.

ZÁKLADNÉ ČÍTANIE

- Brečka, Samuel: *Médiá v Slovenskej republike*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda 2002. 201 s.
- Ruttkay, Fraňo: *Dejiny slovenského novinárstva do roku 1918*. Bratislava: Veda 1999. 226 s.
- Serafinová, Danuša – Vatrál, Jozef: *Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky*. Ružomberok: Katolícka univerzita 2005. 214 s.
- Šefčák, Luboš – Duhajová, Zuzana: *Dejiny slovenského novinárstva*. Bratislava: Univerzita Komenského 1999. 245 s.

DOPLNKOVÉ ČÍTANIE

- Cysařová, Jarmila: *Československá televize a politická moc 1953 – 1989*. *Soudobé dějiny*, 2002, č. 3-4, s. 521 – 537. http://files.koncelik.eu/200000042-ec449ed3ee/cysarova_televize.pdf
- Darmo, Jozef: *Z dejín vedy a výskumu žurnalistiky*. Bratislava: Novinársky študijný ústav 1994. 303 s.
- Holina, Vladimír: *Zmeny mediálnej situácie na Slovensku po roku 1989 – I. Otázky žurnalistiky*, 1999, 42, č. 2, s. 93 – 102. <http://www.sav.sk/journals/zurnal/full/oz0299a.pdf>
- Holina, Vladimír: *Zmeny mediálnej situácie na Slovensku po roku 1989 – I. Otázky žurnalistiky*, 1999, 42, č. 3, s. 183 – 188. <http://www.sav.sk/journals/zurnal/full/oz0399b.pdf>
- Jacz, Ludovít (ed.): *Malá encyklopédia žurnalistiky*. Bratislava: Obzor 1982. 576 s.
- Jenča, Imrich: *Vysielanie československého rozhlasu v čase od 20. augusta do 3. septembra 1968*. *Otázky žurnalistiky*, 1998, 41, č. 4, s. 283 – 290. <http://www.sav.sk/journals/zurnal/full/oz0498e.pdf>
- Končelík, Jakub – Večeřa, Pavel – Orság, Petr: *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál 2010. 344 s.
- Pacovský, Jaroslav: *Na vlnách rozhlasu, Radio-Journal (1923 – 1993)*. Praha: Český rozhlas 1993. 158 s.
- ročenky Slovensko [rok]: Súhrnná správa o stave spoločnosti *Inštitútu pre verejné otázky (1997 –)*; kapitola *Médiá*

WEB

- stránka Jakuba Končelíka (a spolupracovníkov) – <http://www.koncelik.eu/> (rozsiahla bibliografia materiálov k dejinám českých a československých médií, vrátane mnohých fulltextov a linkov)
- e-archív vydaní časopisu *Otázky žurnalistiky (1995 – 2001)* – <http://www.sav.sk/journals/zurnal/zurnal.htm>
- weby venované slovenským médiám (napr. [Medialne.sk](http://www.Medialne.sk), [Radia.sk](http://www.Radia.sk), [RadioTV.sk](http://www.RadioTV.sk))
- *weby slovenských médií*

KONTAKTY

michal.bocak@Gmail.com

erik.milec@Gmail.com

WEB

michalbocak.weebly.com

KONZULTÁCIE

[termíny konzultácií na stránke inštitútu](#) (č. 281)

Prípadné konzultácie mimo konzultačných hodín len po predchádzajúcej vzájomnej dohode mejlom. Je pravdepodobné, že na mejly poslané v piatok poobede a cez víkend odpovieme najskôr v pondelok doobeda.

Na tento dokument sa vzťahuje licencia Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported, dostupná na <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>.